

גליון פ' ויגש תשע"ט

הערות ולדברות לפנות בטלפון:
 בא"י 02-537-5704 פקס 02-650-1067
 או בבתי"ד "תהלות ישראל" רח' יצחק נפתא 17 ירושלים
 בארה"ב 917-873-1181 347-885-7700

אפשר לשמוע שיעורי מורינו הרב שליט"א בקול הלשון
 בארץ ישראל 03-6171001 ואח"י להקיש לאדיש 4-3-4 → ללה"ק 5-5-4-5 →
 בארצות"ב 718-395-2440 ואח"י להקיש לאדיש 4-50-4 → ללשון הקודש 5-5-2 →
 מי שרוצה לקבל דף השבוע וכן המאמרים או הקונטרסים שלנו בדואר נא להתקשר ל: לויפער
 מוח"ל 527614581 (972) מא"י 0527614581 או דרך האימייל שלו lauffer6@neto.net.il
 אפשר לשמוע שיעורי מורינו הרב שליט"א בקול תהלות ישראל
 מספר קבוע 02-544-0-544 בארה"ב 718-770-3678

לתשומת לב הקוראים
 המאמרים על הפרשה או
 המועדים גם הם דברים
 כלליים שנוגעים תמיד ולכן
 אפשר וכדאי לקרואם גם
 אחרי הפרשה או המועד.

איצר "תהלות ישראל"

פנינים שנלקטו מתוך דברי
 הגה"צ דתהלות ישראל שליט"א
 (מתוך מה שכבר נדפס בספרים וקונטרסים, וגם מתוך שאר השיחות)

הערה כללית בנוגע לכל המאמרים
 כדאי לקרוא כל המאמרים יותר מפעם א כי בכדי שיחיו מקליטים ונשנים יותר לתוך הלב בכדי שהם ישפיעו ויפעלו את המוח
 לא די בקריאת הדברים פעם אחת וזו כי בפעם השנית מתיישב הרבה דברים שלא מתיישבים בפעם הראשונה.
 ואם לדעתו שבמילותיו פשה הדורות מנצחים בם דברים שכבר חזו במילות חזנים וגם דברים חדשים אגב גם הדברים
 הישנים הרבה מנבחו מחדש וקבלו פנים חדשות ולכן כדאי לקרוא עוד פעם גם את המאמרים הישנים, כי באלה הדברים
 מתקיים מה שאמרו חז"ל שדברי תורה לא זמין שיהאדם חוזר עליהם מוצא בהם טעם חדש, כפי שמעיד הבטחון בס"ד.

גליון השבוע - שנה ה' גליון י"א

חדש! מהיום אפשר לתרום גם ע"י נדרים פלוס מספר טלפון 03-763-0585 קוד טלפוני 2218 או ע"י קשר קהילה מספר טלפון 073-275-7000 קוד 4336

אוצר הפרשה

ויגש אליו יהודה" (בראשית מ"ד י"ח)

בפסוק ויגש אליו יהודה יש להבין למה לא כתוב "ויגש יהודה אליו" ולמה הפסיק בתיבת אליו בין ויגש ליהודה (שהרי ראוי להזכיר מי נגש דהיינו יהודה לפני שמזכיר למי נגש דהיינו אליו שהכוונה אל יוסף), ועוד קשה שלכאורה התיבות ויגש יהודה נראים מיותרים והיה יכול להתחיל ויאמר וגו', שהרי זה המשך מסוף פרשת מקץ שיהודה היה מדבר עם יוסף.

וי"ל בדרך רמז על פי מה שכתב האור החיים הק' לתרץ מלת אליו שנראה מיותר לכאורה והיה מספיק לאמר "ויגש יהודה ויאמר" וגו' ועל זה מפרש האור החיים הק' שכאשר רצה יהודה לדבר אל יוסף (וסבר שהוא מלך מצרי ועל פי הטבע היה בלבו ריחוק ממנו, ומכיון שרצה לעורר בלב של המלך הרגשת רחמנות אליהם לכן) היה צריך להפעיל קודם קירבה בלבו אל יוסף בכדי שיעשו דבריו רושם על לבו של יוסף כדי שעל ידי כן יתעורר כמים הפנים לפנים שגם המלך יקבל הרגשה של רחמנות עליו וזה כונת "אליו" (לחלק הנסתר שבו) דהיינו אל לבו של יוסף שהגיש וקירב את לבו אליו ע"ש, (וידוע שתיבת אליו משמעותו יותר קירבה ממשמעות תיבת לו), ובספר הק' נועם אלימלך כתב מדלא כתוב אל יוסף אלא סתם "אליו" לכן יש לפרש בדרך רמז שהכוונה אל ד' ית' שכוון בדבריו להתפלל ולבקש מאת ד' ית'.

ועל פי זה יש לפרש ויגש אליו יהודה בעוד אופן משולב על פי דרכו של האור החיים הק' יחד עם דרכו של הנועם אלימלך שאליו קאי גם על ד' ית' וגם על יוסף, וכך פירושו שכשיהודה הלך לדבר עם יוסף וחשב שהוא מלך מצרי ורצה לקרב את לבו אליו (כמו שכתב האור החיים הק') היה מפחד יהודה שהרי זה סכנה לקרב את לבו לגוי כמובן, ולכן עשה מקודם הכנה לשם הגנה שדבק עצמו בדביקות לד' ית' כלומר שהוסיף בלבו דביקות לד' ית' יותר מדרגת דביקותו הרגילה כדי שלא ינזק מהקירבה אל גוי, ועל כן נאמר מקודם "ויגש אליו" לפני שהזכיר "יהודה" כי לא ניכר עדיין שיהודה ניגש בחצוניות אלא שניגש בלבו מקודם אל הקל מסתתר הנרמז בתיבת אליו, ורק אחרי זה

מזכיר יהודה דהיינו שנגש בגופו לדבר אל יוסף.

ומזה יש ללמוד מוסר השכל והדרכה חשובה לכל אדם שכאשר יש לו צורך להתעסק עם ענין שהוא יותר מדאי גשמי ומכל שכן כשצריך להתעסק עם גוי או אפילו עם להבדיל יהודי שאינו שומר תורה ומצוות ומכל שכן כאשר הוא חפשי גמור שאין לו אפילו האמונה בד', ואפילו אם זה יהודי כן שומר תורה ומצוות אלא שהוא גם ומגושם" יותר מכפי ערכו של הנגש, (ובפרט אם צריך להשקיע לבו ומחו בהענין) יש לו לשים לב לענין זה תמיד שהרי התעסקותו עמו עלול לגרום לו איזה ריחוק בלבו מקדושה והרוחניות ומלהיות דבוק בד', ולכן לפני שנגש להתעסק אתו צריך להכין את עצמו בלבו כראוי שיהיה מוגן בחוזק נגדו, באופן הנזכר א' שיששה רגע וידבק לבו מאוד להרוחניות לד' ולאמונה ובטחון ולהקדושה, ב' גם להכין ריחוק בלבו להדבר או להאדם שמתעסק עמו, ובזה יהיה לו כמו מסך המבדיל בינו להענין או להאדם שמתעסק עמו ואז יהיה נעשה הענין יותר מהשפה ולחוץ בלי שיהיה נדבק בלבו אליה או להאדם, ואחרי הכנה זו גם יתפלל אל ד' שישמרהו מלידו ולהפסיד מרוחניותו ולא יהיה ח"ו מאבד עולמו בשעה א' ועל ידי הכנה זו בודאי יהיה ד' ית' בעזרו והנה לא ינום ולא ישן שומר ישראל, כ"ר.

עוד יש לומר בדרך רמז על דרך הנזכר (שתיבת "אליו" מרמז על ד' ית'), כי הנה כשיש ליהודי צרה עצתו להתדבק יותר לד' ית' ולשים בטחונו בו, וכמה שיותר מתדבק ל ד' ית' ושם בטחונו בו כך הצרה פוחתת ומתבטלת יותר, והוא על פי מימרא מהמגיד ממעזריטש הרבי ר' בער ז"ע על הפסוק (תהילים ...) "הבוטח בד' חסד יסובבנו" שאמר כלל חשוב מה שיש לדעת שכמה שיש לאדם יותר בטחון בד' כך מקיף ומסובב אותו יותר החסד.

וכמו כן יש לפרש כאן שכן עשה יהודה שכאשר ראה שלא הועיל כל ההשתדלות בדברו אל יוסף אזי "ויגש אליו" לד' ית' שקירב לבו

יותר לבטחון בד' זה נקרא קירבה לד' כי כך היא המדה שקירבת האדם לד' תלויה ונמדדת ונפעלת לפי מדת בטחונו בו ית', ובאמת אחרי זה התרכך אליהם יוסף כמבואר בהמשך הפרשה.

ומזה יש לכל אדם ללמוד בכל עת צרה וצוקה ח"ו אם מתפלל ולא נענה עדיין אין לו להתייאש (כדרכו של היצר הרע שמנסה להביאו לידי יאוש ואומר לו הנך רואה שלא רוצים לענות לך מן השמים אם כן אין לך מה להתפלל יותר ואין לך מה לקוות לישועת ד' ח"ו ועל ידי זה האדם נופל ברוחו לידי יאוש) אלא יאמר ללבו אדרבה אולי זה סימן שעלי דוקא להתחזק יותר במדת הבטחון בד' ולהתקרב בלבי יותר לד' ית' ולהוסיף להתחזק ולהתפלל יותר לד', ובזה יכולה היא שתרחם להיות קרובה ישועתו לבא בס"ד.

אמנם יש לדעת שזה צריך להיות באמת בלי שירמה את עצמו, וכמו שהוא בכל דבר שתלוי בלב שמטבע האדם לרמות את עצמו ולטעות בו בקל ובפרט במדת הבטחון שהוא ענין עמוק ודק מאוד בעומק נקודת הלב, ועל כן כל זמן שלא עבר על האדם נסיונות בהענין ועמד בהם אי אפשר לו בכלל לדעת אם כבר נגע באמת במדת הבטחון וקשה להסביר ענין זה למי שאינו מבין בענין העומק שבלב אמנם יש להאמין שכן הוא כנאמר ועל כן יש לחשוך עצמו תמיד בזה שאולי היצר הרע עדיין מרמה את לבו בזה לראות את עצמו כבעל בטחון ובאמת עדיין אינו שלם בזה כלל.

(מתוך שיחה לפ' ויגש תש"ס)

כי נבהלו מפניו (מ"ה ג')

בפסוק "אני יוסף וגו' ולא יכלו לענות אותו כי נבהלו מפניו" כתוב על זה במדרש, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה ומה יוסף שהיה קטנן של שבטים כשהוכיח לאחיו לא יכלו אחיו לעמוד בתוכחתו, לעתיד לבא כשיבוא הקב"ה ויוכיח לכל א' וא' ... וכו' על אחת כמה וכמה, אוי לה לאותה בושה ואוי לה לאותה כלימה, ע"כ דברי המדרש.

ולכאורה צריך ביאור להבין מה הדמיון לענינו של יוסף ששם היתה הבושה על

^א עי' רמב"ן ריש פ' קדושים במד"כ שם שיכול האדם להיות "נבל ברשות התורה" (כביכול).

^ב ועי' מה שכתב בספה"ק שלא להסתכל בפנים של אדם שאינו דבוק תמיד במחשבת יראת שמים ומחשבות על ד' ית' תמיד ועל דברים של קדושה כי זה יכול לגרום לאדם ירידה מדרגתו, ועוד יש לדעת שמצד מדת הענוה והבושה יש לו להרגיל עצמו להסתכל תמיד למטה ולא להסתכל בפני אדם כשמדבר עמו כמבואר באגרת הרמב"ן הידועה.
^ג [הוספת המעתיק, מסופר על הקדושת לוי ז"ע שנחלה פעם ולא היה יכול לירד ממסתו והאנשים שעמדו בחוץ

שמעו לפתע איך שנפל ממסתו ונכנסו והרימו אותו והשכיבו אותו שוב על המטה מכיון שהוא בעצמו לא היה יכול לזוז וללכת ואחרי שיצאו התורומם הקדושת לוי והתהלך ללא צורך בסיוע, והסביר להם היות שהתבונן שמכיון שהוא חולה הרי זה סימן שנפל מהבטחון וע"כ חיזק עצמו בבטחון עד שסבר שכבר יוכל ללכת וניסה לצאת מהמטה עד שנפל ואז הבין שלא התחזק מספיק בבטחון ועל כן התחזק אח"כ עוד יותר בבטחון עד שהצליח כבר להתרומם והיה יכול כבר ללכת, ע"כ הסיפור, (וכמובן שאין זה שייך אצל כל אדם אלא למי שדרגתו גדולה

השתאכזרו אתו בשעה שמכרוהו ועכשיו הם באו לבקש שירחם עליהם, והרי זה מובן שזה בושה גדולה מאוד והרי זה דומה למי שרצה לרצוח איזה בן אדם ואחרי זה כשנתפס על זה למשפט הרי הוא עומד ומבקש מזה שרצה לרצחו שירחם עליו, שבודאי הרי זה בושה גדולה ואיזה פנים יש לבקשה זו, ובן בנו של ק"ו כשמדובר על אנשים צדיקי עולם י' שבטי קה כמה הוא הדבר הזה לחרפה ובושה, אמנם מה שייך ענין זה לגבי התוכחה לעתיד לבא, ועל כן יש להבין מה מצא בעל המדרש ללמוד מכאן מוסר השכל לגבי התוכחה שיוכיח ד' ית' את כל א' וא', (ויודע מה שפירש בזה בבית הלוי עה"ת).

ואפשר לתרץ ולהבין דברי המדרש באופן זה בס"ד וקודם כל נבאר את התוכחה שהוכיח אותם יוסף ונפרש מה שאמר להם יוסף "אני יוסף" וגו' בדרך זה כך, שכוון בזה לאמר להם (מוסר) למה אתם לא מכירים אותי הלא אני יוסף אשר מכרתם אותי ואע"פ שהיה נראה קצת אחרת שהיה לו עכשיו חתימת זקן אבל מכל מקום אם היה לפחות אכפת לכם קצת על כל הענין שנאבד לכם אח או על צערו של אבא שיצא מזה ולא הייתם שוכחים לגמרי מכל וכל את הצער אז על כל פנים אחרי שנפגשנו כמה פעמים ואחרי כל כך הרבה משא ומתן שהיה לנו הייתם כבר מכירים שאני יוסף.

וכמו שהוא בדרך כלל כאשר אדם נעדר ממנו

^ה והיה אפשר לתרץ שגם ביום הדין יהיה דומה לענין זה כי יתודע לנו שבמה שחטאנו אנחנו נגד ד' ית' גרמנו בזה כביכול צערו נורא כלפי מעלה וגם נלקול נורא בכל העולמות וכמבואר בספ"מ ובספ"ח איזה חרבן וקלקול נגרם למעלה ע"י חטא האדם ולפי זה נמצא שכמה שיסבול האדם בעונשו עבור חטאו אין מגיע כלל לערך הנזק שנגרם על ידו למעלה, ואז ביום הדין כשיתגלה כל זה לעיני האדם יתכוון מגודל בושתו איך שבשעה שנענש וסבל על עונו בעולם הזה היה מתלונן כלפי מעלה והיה מבקש וצועק שירחמו עליו בשעה שהוא עדיין לא תיקן חטאו ועדיין לא התחרט ולא אכפת לו על אכזריותו כלפי מעלה ועם כל זה יש לו תלונה כלפי מעלה למה נתנים לו לסבול ולא מרחמים עליו.

אמנם עדיין יש לבאר את עצם הבושה של השבטים שלכאורה הרי זה מחוסר ביאור להבין מה היה ענין הבושה של הצדיקי עולם שבטי קה כפי היודע מה שכתב החובת הלבבות שהחסיד מתבייש ליבוש מן אדם יותר ממה שהוא בוש מפני ד' ית' היודע כל מצפוניו, וא"כ איך שייך אצל השבטים שיתביישו מיוסף ומכל שכן שלא היה להם להיות נעשים מבוהלים.

ובעל כרחק צריכים לפרש שבושתם לאו היה דוקא מפני יוסף אלא באמת היה מלפני ד' אמנם זה היה על ידי ראיית פני יוסף (וזה הכוונה "מפניו" כל' מפני ראיית פניו אמנם לא ממנו אלא מאת ד') וזה היה על ידי תוכחתו שהוכיח להם כאשר יתבאר בהמשך הדברים בס"ד.

^א כמבואר בספ"ק שדנו אותו על פי מה שהבינו על פי דין תורה וכן כתב שם באור החיים הק' (בראשית ל"ז כ"ב) ע"ש, ובספ"ה"ק האריכו בענין זה שהם טעו וחשבו שכמו שהיה לאברהם ישמעאל וליצחק עשיו כמו כן יש גם ליעקב בן א' כזה ח"ו וכו' ע"ש.

^א וכמו שהתורה הק' מלמדת שאפילו כשהב"ד מקיימים מצות ד' מיתות ב"ד עם כל זה המצוה להתנהג במדת רחמנות במה שאפשר ולברור לו מיתה אפל, ועי' מה שכתב הרמב"ם (בראשית מ"ב כ"א) על הפסוק איפה אשמים אנו על אחינו אשר ראינו בצרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו וגו', וכתב על זה הרמב"ן שם שחששו שעל האכזריות שלא שמו לב כשהתחנן אליהם על זה הגיע אליהם העונש יותר משעל עצם המכירה, עכ"ד.

וביסוד זה יש לפרש מה שאמר יוסף לאשתו של פוטיפר (ל"ט ח') הן אדוני לא ידע וגו' ואיך אעשה וגו' וחסאתי לאלקים, שיש לתמוה למה הקדים טעם הסירוב מפני החטא לאדונו לפני טעם החטא לאלקים, ועי' רמב"ן שם שעמד בזה ע"ש, ו"ל על פי מה דאיתא בחז"ל (ומבוא

אח וחשב שכבר איננו בעולם ואחרי שעבר זמן רב פתאום נפגש אתו אע"פ שנראה קצת שונה עם כל זה אם זוכר אותו כל הזמן ולא נשכח ממנו כל הזמן אלא היה מתמרמר כל הזמן אז בודאי שייכר אותו תיכף ומיד, וזה שאתם לא הכרתם אותי הוא סימן ששכחתם לגמרי ממני ומצער האבא ולא אכפת לכם על כל הענין.

ואע"פ שחשבו שמה שעשו היה על פי דין בכל זאת היו צריכים להצטער על שהיו זקוקים לכך וגם היו צריכים להשתתף בצערו של אחיהם בשריהם כי קיום המצוה לא צריך לפגוע במדותיו של האדם ולהפכם לאכזריות ועל כן היה זה באמת בושה נוראה עבורם מה שלא הצטערו על צערו ולפחות על צערו של אבא, ושכחו לגמרי שהיה להם פעם אח, וזה היה הבושה הגדולה שבתוכחתו שזוה נבהלו ונתביישו כל כך עד שלא יכלו לענות.

ועל פי זה נוכל להבין בס"ד ענין הבושה כשיופיע הקב"ה ויוכיח אותנו יהיה זה גם כן דומה לענין הנזכר, ולפני שנבאר ונפרש הענין נקדים מה שיש להבין שהנה אנחנו חיים היום בצורה שכאלו נשכח מאתנו שד' ית' נמצא על ידינו כל הזמן" אע"פ שבאמת אפשר לראות ולהכיר איך שהשגחתו ית' משגיח עלינו כל רגע ומציל אותנו ומגן עלינו כל רגע ומשפיע לנו צרכינו תמיד בכל עת, ואע"פ שיש היום הסתר פנים גדול כמו שכתוב (דברים ל"א י"ח) על הדור

(ברש"י) שהיה כוונה לשם שמים מפני שראתה באצטרולוגין שלה שעתידיה להעמיד בנים ממנו, ע"ש, וא"כ יש להבין מאיפה ידע יוסף שיהיה מצוה שאין זה צריך לפגוע במדות האמור שלא יתכן שיהיה מצוה אם זה צריך לפגוע במדות שבין אדם לחבירו דהיינו כלפי אדונו, וזה מה שהקדים יוסף להוכיח שאינה צודקת ושזה לא מצוה מכיון שזה בהכרח יפגע במדותיו כלפי אדונו, ונמצא מה שהזכיר ענין אדונו היה להוכיח שהרי זה חטא לאלקים.

^א כי יש להבין שטיקת הסיבה שהאדם חוטא הוא מפני ששכחו ממנו* שד' ית' עומד על ידו כל רגע ורואה כל מעשיו ומחשבותיו וכמבואר ענין זה בש"ע ברמ"א (א"ח ס' א' ענין א') והוא אדרי הרמב"ם (במ"ה) שאם ישים האדם ענין זה ללבו מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד ד' ית' ובושתו ממנו תמיד, ע"ש, ובש"ע הרב מוסיף שצריך להעמיק מחשבתו והתבוננותו בענין זה (וגם לשוב על עונותיו שזה מה שמונע מלהשפיע את היראה על לבו) ואז הרי זה בודאי ישפיע היראה על לבו** ע"כ, ויש להוסיף ולהסביר הענין שאם האדם יחשוב את כל זה רק מפעם לפעם (בשעה שהיצר הרע מתגבר עליו לעבור עבירה והוא ירצה לחזק עצמו בדרך זו) אין מחשבה זו נדבק ללבו מכיון שהרי זה כדבר זר אצלו ולפי הטבע כך הוא שאין נכנס לעומק לב האדם מחשבה שמרגיש זר עמה כמו שהמציאות מעיד על זה, ועל כן על האדם להרגיל את עצמו להיות ענין זה תקוע בלבו ויחשוב על זה תמיד יום ולילה.

אמנם אז צריך להיות גם עם רצון חזק שזה ישפיע על לבו כי בלי רצון אמיתי לזה לא יכנס ללבו אפילו אם יחשוב על זה כי לבו החומרי של האדם אינו רוצה להיות מוכרח לחיות עם עול ומכל שכן עם עול מלכות שמים שזה מנגד ומונע ממנו למלאות כל תאות לבו ועל כן צריך האדם מקודם להחזיר ללבו מחאה וגילוי דעת נגד מחשבות חומריו ואז עצתו של הרמב"ם בודאי יעמוד לו וכשיזכיר לעצמו הענין בודאי ישפיע עליו ויפעול בלבו את המבוקש בס"ד תיכף ומיד כמו שכתב הרמ"א בשם הרמב"ם.

ועוד יש להרגיל עצמו לראות תמיד אשך ד' ית' משפיע לו כל רגע חיים ואושר וכל מה שיש לו ועומד על ימינו תמיד להשפיע לו כל צרכיו ולשמור עליו מכל מיני נזק ומחלה וכדו' כמבואר כל זה באריכות בחובת הלבבות (שער הבחינה), ובזה יש לראות ההבדל בין דורות האחרונים לדורות הראשונים שהיו תמיד חיים כך והיו מגדלים צאצאיהם בזה מקטנותם והיה זה מונח על לבם ובכל נשימה ונשימה היו מרגישים את ד' והיה מתקיים אצלם מה שאמרו חז"ל (בראשית רבה ד"ד י"א) על הפסוק כל

האחרון הזה "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום הזה" וגו' בכל זאת הרוצה ושם לב יכול לראות ולהכיר את ה"אנכי" שנמצא בתוך ההסתרה, ונמצא שחבוי בתוך ההסתרה פנים גלוי פנים גדול וההסתרה הוא רק חצוני למי שלא רוצה לפתוח עינים ולהתבונן.

וכל מי שמאמין שבודאי ד' ית' נמצא ומחפש ומתבונן ומחטט בכל כחו להסיר המכסה החצוני לגלות ולראות את הטמון מתחת ההסתרה הוא יזכה לראות במוחש איך שהוא כביכול עמנו בכל צרתינו ושומר עלינו כעל בבת עין וכמו שאמרו חז"ל (יומא ס"ט:) הן הנה נוראותיו ונפלאותיו שאנו בין זאבים ואריות ובכל זאת אלה פה היום כולנו חיים בס"ד ונמצא שמתוך ההנהגה של ההסתר פנים יוצא גילוי פנים גדול כי הנהגת הסתר פנים מודיע לנו שכביכול האבא כועס עלינו עתה מפני מעשינו הרעים ובכל זאת לא ינום ולא ישן שומר ישראל, ועל כן עלינו להיות מכירים לו טובה ולדבק בלבו אליו ולעבדו ביותר אהבה וביותר יראה ואמונה ובטחון.

והנה אם אין אנו מחפשים אותו ית' כאמור הרי זה סימן שח"ו לא אכפת לנו על ההסתרה פני השכינה מאתנו ח"ו ועוד שנדמה לנו שאין אנו זקוקים אליו אלא אנו כביכול מסתדרים גם בלעדו ח"ו, והרי זה דומה לילדים קטנים ששמחים כשאין האבא בבית שאז הם יכולים

הנשימה תהלה קה וגו' וז"ל על כל נשימה ונשימה תהלה קה, כלומר שעל כל נשימה שאדם נושם צריך להלה לבואו, והיו רואים של הנשימה ד' ית' אתם בשל צעד וצעד והיו חיים תמיד עם ד' ית' ב"ה, ולכן ברגע שהיו חושבים על זה היה זה פועל על הרגשת לבם וכמו שכתב הרמ"א שמיד יגיע אליו היראה וכו' כנ"ל.

אבל היום בעוה"ר אבדנו כל זה והתקיים בדורות הללו מה שאמרו חז"ל על דורות הראשונים שלפני המבול מדור אנוש ואילך, "ויאמרו לקל סור ממנו" ועל כן מי שרוצה שיתקיים בו עצת הרמב"ם שהביא הרמ"א שמיד כשישים אל לבו שד' ית' עומד על ידו יגיע אליו היראה וכו' צריך לעמול על זה ולהרגיל עצמו מקודם להחזיר ענין זה לתוך לבו עד שיהיה עמו, וזו יראה שבשעה שיתקפו יצרו ויתגבר עליו ח"ו, תיכף ומיד כשיזכיר ללבו שוית' ד' לנגדו תלבו מיד יגיע אליו היראה והבושה לפניו ית' ויוכל בקל להתגבר נגד יצרו בס"ד.

* בשו"ת מן השמים (...) כתב ששאל מן השמים עצה נגד היצר הרע והשיבו לו שיזכור האדם תמיד שהוא שכחן (כלומר שהוא שוכח מה שצריך לזכור) ע"כ.

** וכענין זה מובא בשם הרה"ק ר"מ מקוברין ששאל את הבית הלוי (מברסק) כשהיה עדיין אברך צעיר לימים (והיה גר בבית חותנו שהיה חסיד מהרה"ק מקוברין, והרה"ק מקוברין כשביקר פעם בעיר חותנו התאכסן שם בבית חותנו), ואז שאל אותו הלא אתה אברך עילוי האם הנך יודע לפרש את דברי הרמב"ם בשו"ע סעיף א' במה שכתב שכאשר ישים האדם ללבו שד' ית' עומד עליו ורואה מעשיו "מיד יגיע אליו היראה" וכו' וכי הנך מרגיש שזה כך ונעמד הבית הלוי בתמהון שבאמת הרי זה קשה למה לא רואים את זה כך, אז ענה הרה"ק ואמר שהתירוץ על כך הוא כי חסר ב"ישים אל לבו" עכדה"ק.

^ו ועצם הענין שלא מתחיל האדם להתבונן בכל הנזכר אע"פ שבאמת היה ראוי לכל יהודי שלבו תמיד דבוק במשנה להתבונן בכל זה, ועצמו נובע מכוונת ההסתרה פנים שהורה בעולם שעל ידי זה חסר לו ישוב הדעת ונעשה מבוהל ומאבד עצותו וכמו שמובא ענין זה בשם המגיד ממעזריטש (הרה"ק ה"ר דוב בער) שכאשר האדם נעשה מבוהל הרי זה סימן שהקב"ה מסתיר פניו ממנו, ופירש בזה הפסוק "הסתרת פניך הייתי נבהל" שעל ידי הסתרת פנים הייתי נבהל, ע"כ, אמנם מי שהוא חזק מאד בדביקותו באמונה בד' עליו לא ישפיע ההסתרה הטבעי הזאת, ובזה הוא באמת המבחן אם אמונתו דבוק בלבו שמרגיש שד' הוא החיים שלו.

לפרוק עול ולהשתולל כפי רצונם, והנה כאשר קורה פעם שהאבא מתחבא בבית כדי לנסות אותם ולראות אם הם מתגעגעים אליו ומעוניינים בו והם חושבים שהוא באמת עזב את הבית ואתם והרי הם משתוללים ופורקים עול מעל צואריהם ועושים שמחה גדולה מזה שהאבא לא נמצא, והנה כאשר מתגלה להם שבאמת היה האבא בבית אלא שהתחבא אזי אוי להם מאותה בושה שמכסה פניהם מהתנהגותם והשתוללותם והם דופקים ראשם בקיר ולא יכולים לסלוח לעצמם על מה שלא שמו לבם לכל זה ולא ניסו אפילו לחפש ולבדוק אולי האבא כן נמצא בבית ולו חכמו ישכילו היו מתבוננים שאיך יתכן שאביהם הרחמן עזב אותם פתאום בלי רועה ומפני זה היו לפחות מנסים לחפש אותו ולחשוב על כך שאולי רק מנסה אותם כנזכר ואם היו באמת מחפשים אותו אזי היה גם הוא תיכף ומיד מתגלה עצמו אליהם מאחר שהוכיחו (בזה שמחפשים אותו) שהם כן אכפת להם עליו ורוצים אותו ומחכים עליו.

וכמו כן הוא הנמשל כלפינו שאיזה פנים יהיה לנו כשיופיע הגאולה השלימה והקב"ה יופיע בהגאולה השלימה בקרוב ואנחנו לא נכיר אותו עד שיצטרך ד' ית' לומר אני ד' ויגלה ד' ית' את עצמו אלינו ויצטרך לומר עוד פעם "אנכי ד' אלקיך" וכאלו עדיין לא מכירים אותו, והנה אז ישאל אותנו למה אינכם מכירים אותי ואיך שכחתם אותי הלא אני הייתי נמצא אצלכם כל הזמן במשך כל הגלות ולמה הייתם צועקים תמיד "למה פניך תסתיר תשכח עניינו" וכו' ולא הרגשתם שאני כן נמצא אתכם, אלא הרי זה סימן שלא חשבתם עלי כל הזמן ושח"ו לא היה אכפת לכם על צערי הרב שגרמתם לי להיות שכינתי בגלות בגללכם וכמו כן כל מה שמבזים ומחללים את שם קדשי בגוים ובכל העולם כנ"ל.

והנה אז כאשר נתעורר מהחלום העמוק והתרדימה הגדולה הנופלת עלינו אנה נולך חרפתינו ובשתינו ואוי לנו מיום הדין והתוכחה, כי כל מה שנזכר כאן יהיה לנו לבושה נוראה וגדולה מאוד מאוד עבורינו. **ומכל** שכן אלו האנשים שעיקר דאגתם היה שיצליחו לאסוף הון ולהשיג כל השגת העולם הזה ותענוגיו וכמו כן להשיג כבוד המדומה שיעלה כבודם בעיני כל וכל א' עם המפלגה שלו שתהיה עומדת בראש כל שאר המפלגות ושהמוסד שלו יהיה לו שם טוב כשם הגדולים אשר בארץ, וכמו כן כל שאר הבלי עולם הזה וגם כל אלה שהיו המחוח והלבבות שלהם תפוסים עם מחלוקת ולשון הרע' על כל הדברים האלו או שאר דברי הבל כיוצא בהם, לא ימצאו מקום איפה להסתתר מפני הבושה וחרפת עולם אשר תכסה פניהם ושיהיו ללעג וקלס ומבוזים בעיני כל, ובכל זה אנו צריכים להתבונן באמת ולהתבייש היום טרם יבא השמש ויפנה למה לא מכירים מהקב"ה שעומד על ידינו גם היום וכמו שכתב ברמ"א או"ח (סי' א' א').

ועוד עלינו להתבונן ולשים לב על מה שהקב"ה עומד אחר כתלנו ורוצה לגאלינו, ויושב ומצפה שנפנה פנינו אליו ונראה לו קצת

שאנו מחכים ומצפים לו ואנו רוצים ומתגעגעים לחזור אליו הביתה, ומבואר גם בחז"ל שהקב"ה רוצה מאוד לגאול אותנו ולהיות יחד אתנו ומחכה כבר עלינו בכליון עינים, ואיזה פנים יש לנו כשאנו פונים אליו עורף ח"ו, וזה באמת א' מהדברים שמעכבים את הופעת הגאולה השלימה כמבואר בנביא (ישע' כ"א ב') "אמר שומר אתא בוקר וגם לילה אם תבעיון בעי' ופרשו חז"ל הכוונה שהקב"ה אומר כבר הגיע זמן גאולתכם ותלוי אם תבקשו אותי ואת גאולתי ועוד כתוב (הושע ג' ה') תנאי להגאולה השלימה ובקשו את ד' אלקיהם ואת דוד מלכם גו'.

ויש להזכיר לענין זה סיפור חשוב מהרה"ק הר"ר ברוך ממעזבוז ז"ע, שפעם נכנס אל חדרו נכדו ילד קטן ופרץ בבכי רב ושאלו זקנו על מה אתה בוכה כל כך, וסיפר לו הילד שהיה משחק עם שאר ילדים והוא החביא את עצמו באיזה מקום כדי שיחפשו אותו שאר הילדים (כמו שהוא משחק רגיל אצל ילדים) והוא עמד שם מחכה על שילכו לחפש אותו ושום א' מהילדים לא הלך לחפש אותו ומזה התאכזב והתמרמר מאוד, וכששמע הרה"ק את זה ענה ואמר, כך גם כביכול השכינה הקדושה מסתתרת בינינו והיא יושבת ומחכה שנחפש אותה ולא נמצא מי שיהיה אכפת לו לחפש אותה ולמצאנה, (וזה מה שכתוב (ישע' ...) ואביט ואין עוזר ואשתומם ואין סומך וגו') ואז התפרץ גם הוא בבכי רב על צער השכינה, ע"כ הסיפור, ועי' מה שכתב (כמדומה בתנא דבי אליהו) שאם היינו יודעים איך שהקב"ה מתגעגע אלינו לגאול אותנו ולהחזירנו אליו ית"ש היינו רצים אחריו בשאגת ארי, ועתה מובן היטב הפירוש בדברי המדרש איך מדמה הבושה שיהיה לנו בשעת הגאולה השלימה לבושתם של השבטים כלפי יוסף והרי זה כפ"ג בס"ד.

(מתוך שיחה לפ' ויגש תש"ס)

"ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם"

בפסוק (מ"ה ה') "ועתה אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם", יש לתמוה וכי איזה נחמה היא זו וכי מי שעושה עבירה ואח"כ יוצא מזה טובה לא יהיה נחשב לו העבירה ולא יתחייב עליה עונש ותשובה עליה (ובשלמא מה שכתוב בסוף פ' ויחי (נ' ט"ו כ') שדאגו השבטים אולי ניקום בהם יוסף ועל זה ניחם אותם יוסף שאינו כועס עליהם מכיון שסוף כל סוף יצא מזה טובה של הצלת נפשות גם לו וגם להם ולכן "אל תיראו" כי לא אשלם לכם רעה על זה כמו שכתוב שם, מה שאין כן כאן שאמר להם סתם אל תעצבו ואל יחר בעיניכם) הלא בודאי אחרי שנתגלה עתה שלא היו צודקים במה שחשדו את יוסף והוא הצדיק, לפי זה נמצא שנכשלו בעבירה גדולה מאד של "וגונב איש ומכר" וא"כ בודאי עליהם להתמרמר על חטאם ויחר אפם על עצמם ויתחרטו מעומק לבם עד שיתכפר להם (ובאמת עבור כך נהרגו עשרה הרוגי מלכות ועד היום עדיין לא נמחה החטא לגמרי כידוע בספ"ה ק) ואם כן אדרבה היה עליהם להתמרמר ולהתרגז על הכשלון עד שיתוקן לגמרי.

אמנם יש להבין ביאור הדברים כך שיוסף כוון בדבריו אלה ללמדם דרך התשובה

האמיתית, והנה דבר ראשון יש לחלק את העבירה לשתיים דהיינו מעשה העבירה לחוד והתוצאה לחוד ועליהם לדעת ולהאמין שהתוצאה שיצא אל הפועל זה היה סיבה מאת ד' (למחיה לפנייהם), וענין זה הוא באמת כלל בכל מקרה בעולם שמתגלגל ע"י בני אדם (וכמבואר בחינוך (מצוה ...) וכן הוא גם בחובת הלבבות) שחייב האדם להאמין שאי אפשר לשום אדם בעולם לגרום נזק להשני מה שלא היה קורה לו בין כך, ואם לא היה עושהו אדם המזיק הזה היו סיבות אחרות לגרום נזק זה להניזוק כי הרבה שליחים למקום, ובזה הסביר החינוך הטעם שאסרה תורה נקימה ואפילו נטירה בלב לנטור איבה ושנאה או לזכור בכלל שהשני גרם ועשה לו נזק כי הנזק והצער שנהיה לו נגזר עליו מן השמים ואפילו אם אדם הזה לא היה עושה לו את זה היה זה בין כך מגיע אליו במלואה ולא טיפה פחות ממה שהגיע לו ע"י השני והרבה שלוחים למקום להוציא גזירותיו ית' לפועל אלא שמגלגלין חובה ע"י חייב.

וכמבואר בחז"ל שאפילו נזק או מיתה שנגרם ע"י בן אדם כגון שלא עשה מעקה לגגו ועל ידי כן נפל ממנו בן אדם ונהרג הרי זה גם כן מפני שבין כך נגזר על אדם זה שיהרג, כמבואר ברש"י (שם דברים כ"ב ח') שעל זה אמרו חז"ל ודרשו ממה שכתוב לשון כפול "יפול הנופל" דהיינו ללמד שראוי היה (בן אדם) זה לפול, כלו' מכיון שנפל הרי זה סימן שנגזר עליו בין כך שיפול ויהרג והרבה שליחים וסיבות למקום (להקב"ה) שעל ידם היתה נעשית מיתתו זו אלא שמגלגלין חובה ע"י חייב כלומר שמכיון שאדם זה עשה עבירה זו שלא עשה מעקה לכן נשלח לו בן אדם זה (שבין כך עומד לפול) שיפול אצלו, ואפילו במה שנעשה ע"י אדם בבחירתו ובמזיד גם כן הרי זה בודאי שעל אדם זה נגזר עליו בין כך מן השמים שיהרג, ולולי זאת לא היה שייך בשום פנים שיהרג (או ינזק) ע"י בחירת האדם **אבל** מה שצריך להתחרט ולעשות תשובה היינו על שהפעולה נעשה על ידו כי אע"פ שהדבר נגזר מן השמים אמנם לא נגזר שיהא הוא השליח כמו שאמרו חז"ל הרבה שלוחים למקום אלא שהתגלגל החובה ע"י חייב, אבל בכל זאת אסור לזלזל בתשובתו למעט בצערו והתמרמרותו (מכיון שיוודע שבין כך היה הדבר קורה) כי הרי הצער וההתמרמרות הם מעיקרי התשובה כמבואר בשערי תשובה לרבינו יונה ולכן צריך להחמיר בתשובתו בהרגשת צערו ולהתמרמר כמו שראוי לעשות.

ולדוגמא אם המדובר על רציחה כנ"ל אזי יצטער ויתמרמר כאלו שלולי מעשיו היה הנרצח ממשיך לחיות ולהעמיד דורות של עולם מלא, ואם לא יעשה תשובה באופן זה אזי ח"ו יהיה עונשו שמור לעולם העליון ושם יהיה נידון בחומרא כזאת כאלו לולי מעשיו היה נשאר הנהרג קיים עם זרעו וכמו שאמר ד' ית' לקין שדמו של הבל ודם זרעו נדרש ממנו.

והנה בדרך כלל אדם מצטער ומתמרמר יותר על הפועל יוצא שקרה על ידו ממה שעל החטא שעשה, ואפילו אחרי שהוא מצליח לעשות תשובה שלימה ולתקן העבירה בכל זאת עדיין

דוד בא עד שיעברו מן העולם וכו' ע"ש.

רב וא' מהם בעלי מחלוקת ובעלי לשון הרע, ובעלי מחלוקת הם גרועים מכולם והם נקראים עמלקים ואין בן

ע' מה שכתב הגר"א (בפירושו לת"ז) וגם באדרת אליהו פ' דברים (א' א') ומבואר באבן שלימה פ"א וז"ל יש ה' מיני ערב

שהתוצאה יצאה בגרמא שלכם.

ועוד יש להבין שמכיון שכאשר האדם עושה תשובה כראוי הרי מקיים בזה מצות עשה (של תשובה כ"ל), ולכן מכיון שכתוב פקודי ד' ישרים משמחי לב הרי יש בכל מצוה הסגולה שהיא משמחת לב ולכן לא יפול האדם בעצבות ויאוש על ידי זה, ובה פרשנו (במקום אחר) מש"כ (תהילים ט"ו) "פקודי ד' ישרים" משמחי לב" שלכאורה תיבת "ישרים" נראה כמיותר בפסוק זה אמנם לפי האמור מובן היטב שכוונת הפסוק לומר שדוקא כאשר המצות נעשים בדרך הישרה כראוי להם רק אז הם משמחים, מה שאין כן כשלא עושים את המצוה כראוי שמתעצב לא על שעבר פי ד' אלא על התוצאה שהוא רואה שקרה ועל זה הרי הוא מתמרמר, נמצא אין בהתמרמרותו קיום מצוה לכן הרי זה יביאו לידי עצבות וכאן ויאוש, וידוע מה דאיתא בספ"ק שהחילוק בין התמרמרות דתשובה שהוא רצוי לעצבות ומרה שחורה שאיננה רצויה הוא כחוט השערה, וכפי הנאמר בזה תבחן הדבר אם הוא מתמרמר על עברו פי ד' הרי זה יביאו לידי שמחה ויותר חיזוק בעבודת ד' ית' אח"כ, ואם תשובתו והתמרמרותו היא מוטעת שהיא על התוצאה ולא על העבירה שעשה כנזכר אז הרי זה יביאו לידי דכאן ויאוש ורפיון ידים בעבודת ד' ית'.

ועוד כלל גדול יש לדעת והוא מה דאיתא בספ"ק שלפעמים היצר הרע מכשיל את האדם באיזה חטא ואין החטא הזה סוף מטרתו אלא כוונתו הוא יותר עבור מטרה להביאו לידי עצבות שבאה אחרי החטא כי (אז מרויח היצר הרע הרבה יותר כי על חטא יוכל האדם לבטלו תכף ומיד ע"י תשובה וחרטה כראוי לו אבל) אם נופל לידי עצבות מזה בקל יביא אותו היצר הרע אח"כ לידי יאוש ואז יהיה האדם נשאר ח"ו בשליטתו של היצר הרע לעולם ועד, ונמצא שהרויח לא רק חטא א' אלא את כל האדם.

וזה נוגע במיוחד לענין תיקוני תשובה על ענין הקדושה, שלפעמים היצר הרע מכשיל האדם ועיקר כוונתו היא על התוצאה להפיל האדם בעצבות ועל ידי זה ישבר לגמרי ויתייאש ועל ידי כן הוא נעשה נפול תחת ידו של היצר הרע לגמרי, ולכן צריך לדעת כנ"ל שאם ח"ו נכשל

לא פג צערו ועצבותו על המקרה מכיון שהרי לא יוכל להחזיר את הנעשה ונגרם על ידו, וכמו בהנזכר (מי שח"ו רצח בן אדם) שהאדם מסתכל על זה שלולי מה שהוא גרם היה השני ממשיך לחיות והיה מוליד בנים ובני בנים וכדו' והבנה והשקפה זו מונע מהאדם לעשות תשובתו ובאומץ הראוי כי הרי הוא מרגיש שסוף כל סוף לא יתקן בזה המציאות שנעשה, והנה כתוצאה מהשקפה הזאת לא יצא תשובת האדם כראוי"א ונמצא האדם מפסיד תקונו הראוי לו, ועוד שעל ידי כן לא יוכל בשום פעם להרגיע את נפשו וישאר ח"ו לתמיד מיואש ועצוב ולא יוכל להמשיך בתורה ומצות ובעבודתו את ד' ית' כראוי"ב.

ועוד דבר יותר גרוע ויותר חמור יוצא ממחשבה כזו שהרי מחשבה והשקפה כזאת הרי זה פגיעה גדולה בהאמונה הטהורה (וכמו שנאמר בשם החינך והחובת הלבבות ע"ש) שהרי זה מיסודי הדת והתורה הק' להאמין כן ומי שאינו מאמין כן הרי הוא נחשב שאינו מאמין בד', ועל כן יש לו להאדם לשים מאד ללבו בשעה שהיצר הרע מתקיף אותו במחשבות ועצבים האלה הנזכרים שזה נגד השקפת התורה והאמונה הנכונה כמו שנתבאר שהפועל יוצא שהוא נפילת ומיתת האדם השני היה קורה בין כך"א ואם לא אצלו בביתו היה קורה במקום אחר ומה שהאדם נתבע זה רק על הפעולה שעשה, ואף על פי כן מענישים את האדם בחומרה גדולה כאלו הוא זה שגרם את הנזק ושבבלעדי מעשיו לא היה קורה הנזק או המיתה וכנ"ל.

ולכן אמר להם יוסף "ועתה" על תעצבו, וידוע שלשון ועתה מרמז על תשובה כמו שאמרו חז"ל אין "ועתה" אלא תשובה, ועל זה אמר להם שאתם צריכים רק לחזור בתשובה על מה שהייתם אתם השלוחים לגרום לאבא כל הצער שיצא מזה אך אין עליכם להיעצב על עצם התוצאה שיצא מזה צער לאבא וצער בשבילי, שזה אינו הענין שלכם אלא עליכם רק לחזור בתשובה על הפעולה שעשיתם ועל המחשבה רעה" והקנאה והשנאה שהיה לכם עלי, ועל זה שאתם הייתם הגורמים (השליחים) לזה להוציא את זה לפועל, ונמצא שעיקר התשובה הוא רק על מה שהמרה את פי ד' בזה, ונמצא הרי זה יותר חשוב של בין אדם למקום ממה שעל בין אדם לחבירו, וברגע שתתקנו את זה בתשובה שלימה כבר לא יהיה נחשב עליכם

^א ועוד טעם יש להוסיף לזה שלא תהיה התשובה כראוי והוא מכיון שמה שכן יעשה יהיה בלי שמחה (מכיון שאינו מאמין שעל ידי זה יתקן העבירה כאלו לא נעשית כלל) והרי תשובה היא מצות עשה כמו כל המצוות וכמו שבשאר כל המצוות אם האדם עושה אותם בלי שמחה אין המצוה שלמה כלל כמבואר בספ"מ כמו כן הוא לגבי מצוות התשובה, ועוד טעם יש להוסיף לפי מה שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (...) שמי שאינו מאמין ש"כ מכפר אין זה מכפר בשבילו, ומסתבר (שאין זה מדין י"כ ונאמר רק לגבי י"כ אלא שיהי זה המעשה) ועל זה מדין י"כ (הבין) שכמו כן הוא בכל תשובה שהאדם עושה שאם אינו מאמין שהיא מכפרת לו הרי זה לא מכפר לו, ונמצא ע"י השקפה פסולה זו האדם מפסיד לעצמו בידים את כפרתו.

^ב וכמו שהמציאות מעיד על מקרים כאלה ל"ע שהאנשים נשארו מדוכאים ומעונים כל המשך חייהם והפסידו המשך כל ימיהם על ידי כן (ואלה שהם חלושי מזג יתכן שלא יעשו כלום מיום ההוא והלאה ח"ו ד").

^ג ואם האדם מאמין כן לא יבא לעצבות ע"י התשובה.

^ד וכמו שניחמם יוסף סוף פרשת ויחי ואמר להם (נ' כ')

האדם בחטא אזי עליו התפקיד רק לעשות התשובה על הפעולה בחרטה מעומקא דלבי וודוי וקבלה על העתיד כפי כוחו, ויותר אין עליו לעשות חשבונות על מצבו, אלא לחזק לבו ובטחונו בד' שרב חסד הוא ומסייע לשבים הבאים להטהר"ט.

ובזה יש לפרש במה שאמר יוסף "ועתה אל תעצבו" שכאן היה צורך מיוחד להזהירם על ענין זה כי מכיון שפגעו ביוסף הצדיק במכירתו היה נחשב כפגם (בעניני קדושה) בקדושת יוסף הצדיק כמבואר בזהר הק' ובספ"ק, ומכיון שבענין זה הרי ביותר בא האדם לידי עצבות ויאוש כמבואר בספ"ק שכך הוא מטבע הפגם בזה שמביא את האדם לידי עצבות (וכמו כן כל מיני עצבים ומחלות נפשיות באים ע"י חטא זה ח"ו יותר מבשאר כל העבירות) לכן היה צורך ביותר להזהירם בכאן לשמור מן העצבות.

וכלל נחוץ וחשוב לדעת בענינים אלו הוא שאחרי כשלון ח"ו (בכל אופן שלא יהיה) על האדם לדאוג מאוד שתכף ומיד אחרי זה ינתק מחשבתו מזה ולא יישאר קשור במחשבתו ובהרגשיו לכל הענין ולהכשלון אלא יברח מכל הענין במחשבתו ויסיח דעתו מזה לגמרי ויחזור להשקיע מחו ולבו בלמודו או במה שהוא עוסק וכאלו לא היה כלום עד שישכח מזה לגמרי בס"ד ובה ינצל מיצרו לעתיד, כי מאחר שרואה היצר הרע שאי אפשר לו לכבוש את האדם בזה להביאו לידי עצבות ויאוש יעזבונו ויחפש לו קרבנות אחרים, ואפילו אם הכשלון היה במזיד גם כן יש לברוח ממחשבת עצבות ובמקום לישב ולהתעכב במחשבתו על מעשה העול שהכשילו ישקיע מחשבתו רק על תקונו ועסק התשובה שיוכל לעשותה בצורה הנכונה ויחשוב רק בצד הטוב דהיינו שיחשוב כל הזמן על הדרגא שעומד להגיע אחרי שיתקן עצמו ולא לתת להיצר הרע לבלבלו במחשבות נגדיות, ובה יבא על מקומו בשלום בס"ד.

(מתוך מאמר זרה בחושך אור לירשים)

מחוסר מקום לא נכנס אוצר החינוך ואתכם הסליחה

היות ויש ביקוש הרבה יותר ממה שאנחנו מצליחים להלך מחוסר כסף לכן מי שיודע ערך הדברים ותועלתם להקוראים ורוצה להיות ממוזכי הרבים שאין ערוך לשכרם ויכול להלך בעיר שלו או באזור שלו ולעורר אחרים להיפנה לטל 052-7611-632 ושכרו כפול מן השמים

לענוש על זה ואין זה שייך אליו כלל וכלל. ^ט וכן יש לדעת בענין זה שהמכשולים לאדם בשוגג ואונס שלא ברצונו, לפעמים אין להם שום קשר לנפש האדם אלא נהיה מהגוף המגושם שלו וא"כ אף שצריך לשמור על הגוף שאדם מועד לעולם וכו', בכל זאת אם האדם שמור במחשבתו ואין לכשלון הגוף שום קשר ושייכות לבחינת מחשבה בין לפניו ובין בשעתה אזי הפגם בזה על האדם הרבה יותר קטן (ועיין בספר "סדר היום" מהר"מ מצייר בהם שכתב שיש אלפי דרגות ואופני התקפת ונסיגות המצר הרע על האדם בעניני הקדושה, וכל זה הוא מבואר כל כך בספרי מוסר שאי אפשר לכתוב חללה של רשות ועשות ספרים הרבה אין קץ, ולפעמים האדם נשבר מזה ואינו מכיר את מקומו ומחזיק עצמו בדרגה הרבה יותר שפילה ממה שהוא באמת (ועוד עי' בספרינו ושמו דרך ד' ובקונטרס ולא תתורו שהרחבתו הדיבור בביאור הענינים בס"ד), ועל כן יש לו להראות להיצר הרע שאי אפשר לו להפילו לידי עצבות ורפיון כמזימתו הרע ולשווא עמלו ועל ידי כן לבסוף יעזבונו יצרו וילך לו.

ואתם "חשבתם עלי רעה" וגו' כלו' שהעוול שלכם היה רק המחשבה הרעה, ובה יתבאר היטב מאוד לשון הפסוק שם במה שאמר להם יוסף "התחת אלקים אני" והנה על פי פשוטו של מקרא ממה שענה להם יוסף (שם כ"א) אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם (ובזה) וינחם אותם ויבדל על לבם משמע שפחדם מיוסף (שבגעבורו באו לבקש סליחתו) היה שלא ימשיך לכלכל אותם אחרי פטירת יעקב (וכ"ג גם ממה שפירש רש"י שם ט"ו ע"ש) ולפי זה אינו מובן כל כך לכאורה מה שאמרת להם התחת אלקים אני ופירש רש"י שלא יוכל לעשות להם רעה חלילה כמיו שהם לא הצליחו להזיק לו, אבל לפי האמור שחששו שיפסיק לפרנס אותם לכאורה זה כן בידו ובבחינתו ואם לא ירצה לא יפרנסם משלו, אמנם לפי האמור יש לומר שכונתו במה שאמר התחת אלקים אני היה לומר שלא נעשה עוול שבין אדם לחבירו שעליו יחזיק קנאתו כנגדם אלא עיקר העוול שעליו יהיו נדונים הוא ענין חשבתם עלי רעה וזה אינו עסק שלי כלל אלא בין אדם למקום וכמו כל שאר עבירות שבין אדם למקום שאין לאדם עסק בזה אלא הקב"ה, ועל זה אמר התחת אלקים אני כלו' שזה ענין ד'